

Zofia Dreszerowa

Nieznany list Adama Mickiewicza

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 54/2, 551-552

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZOFIA DRESZEROWA

NIEZNANY LIST ADAMA MICKIEWICZA

Zdawać by się mogło, że spuścizna po Adamie Mickiewiczu została już w całości zarejestrowana i opracowana. Tymczasem Biblioteka Uniwersytecka w Łodzi stała się w r. 1962 posiadaczem autografu listu Mickiewicza (rkps W 261/62), który dotychczas nie został objęty żadnym, ani krajowym, ani zagranicznym, wydaniem korespondencji. Autograf ten otrzymano drogą wymiany z polskiego antykwariatu w Nowym Jorku, prowadzonego przez doktora Aleksandra Hertza. List datowany 29 stycznia 1854, w Paryżu, z Biblioteki Arsenалу, w której — jak wiadomo — Mickiewicz wówczas pełnił obowiązki bibliotekarza i mieszkał, brzmi:

Paris. 29 Janvier 1854
Bibliothèque de l'Arsenal
Rue Sully¹

Monsieur.

J'ai recu presque en meme moment vos deux lettres. L'inexactitude de l'adresse a causé ce long rétarđ dans leur remise. Je ne puis Monsieur Vous donner aucun renseignement sur M. Paul Bolewski. Si je l'ai jamais connu, ce qui est possible, nos rapports ont dû être de peu de durée, car je n'en conserve aucun souvenir. Je connais ici a Paris M. Xavier Bolewski² employé au credit foncier³. (Jel'ai) Je l'ai questionné au sujet de M. Paul B. Il m'a repondu ne pas connaitre aucun individu de ce nom.

Agreez Monsieur l'assurance de mes sentimens très distingués

Adam Mickiewicz

¹ Pisownia listu zgodna z oryginałem; w nawiasie kątowym — tekst przekreślony. List pisany na papierze bładoniebieskim, formatu 21,5×26,5 cm.

² Ksawery Bolewski (1811—1863) — uczestnik powstania listopadowego. Po wojnie pozostaje na emigracji. Początkowo jest członkiem Towarzystwa Demokratycznego Polskiego, następnie występuje z jego szeregów i staje się towiańczykiem. Ożeniony z Francuzką, na stałe osiada w Paryżu. Na wieść o powstaniu 1863 r. wraca do kraju, gdzie ginie jako powstaniec w potyczce pod Poryckiem. Zob. *Polski słownik biograficzny*. T. 2. Kraków 1936, s. 286—287. — „Rocznik Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu”, 1866, s. 302—303.

³ Crédit Foncier de France — bank założony w 1852 roku. Głównym inicjatorem i pierwszym dyrektorem był Ludwik Wołowski, krewny Celinę Mickiewiczowej.

PRZEKŁAD

Paryż. 29 stycznia 1854
Biblioteka Arsenалу
Ulica Sully

Szanowny Panie

W tym samym prawie czasie otrzymałem Pana dwa listy. Niedokładność w adresie spowodowała tak znaczną zwłokę w ich doręczeniu. Nie mogę Panu przekazać żadnych wiadomości o P. Pawle Bolewskim. Jeżeli kiedykolwiek go znałem, co jest możliwe, stosunki nasze musiały być bardzo krótkotrwałe, gdyż nie zachowuję o nich żadnego wspomnienia. Znam tutaj w Paryżu P. Ksawerego Bolewskiego, urzędnika Crédit Foncier. Zapytywałem go o P. Pawła B. Odpowiedział mi, że nie zna nikogo o tym nazwisku.

Proszę przyjąć wyrazy mego wysokiego szacunku

Adam Mickiewicz

Po uzyskaniu rękopisu tego listu przez Bibliotekę Uniwersytecką w Łodzi przeprowadzona została kwerenda⁴ w celu ustalenia osoby adresata listu, jak i osoby Pawła Bolewskiego. Dotychczas jednak zebrane wiadomości nie zdołały osób tych zidentyfikować. O ile Ksawery Bolewski, o którym w liście wspomina Mickiewicz, był postacią znaną wśród Wielkiej Emigracji we Francji, o tyle osoby Pawła Bolewskiego nie udało się rozszyfrować. Można jedynie mieć nadzieję, że z biegiem czasu — być może — dodatkowe materiały rzuca światło i na te postacie związane z listem, stanowiącym zapewne bardzo drobny, ale — jak wszystko, co dotyczy Adama Mickiewicza — cenny szczegół.

⁴ Na tym miejscu pragnę podziękować p. dyrektorowi Biblioteki Polskiej w Paryżu, drowi Czesławowi Chowańcowi za wiele trudu włożonego w poszukiwania postaci występujących w tym liście.

Paris. 20 Janvier 1854.
Bibliothéque de l'arsenal
Mme Sally.

Monsieur

J'ai reçu presque en même
moment M. Deun lettre
d'incertitude de l'adresse
à cause ce long retard dans
leur remise. Je ne puis
Monsieur vous donner aucun
renseignement sur M. Paul
Balewski. Si j'ai jamais
suivi ce qui est possible
nos rapports ont dû être
de peu de durée car je n'en
conserve aucun souvenir. Je
connais ici à Paris M. Gabriel
Balewski employé au Crédit
foncier. ~~Je~~ Je l'ai questionné
au sujet de M. Paul B. Il m'a
répondu ne pas connaître aucun
individu de ce nom.

Après M. Deun l'assurance
de mes sentiments si distingués
Adam Mickiewicz.